

§ 148

Dnr KS/2018:245

Dagvattenstrategi - beslut om remiss**Bakgrund**

Tekniska nämnden har beslutat § 129/2018-08-30 att ställa sig bakom ett förslag till dagvattenstrategin och rekommenderar att kommunfullmäktige ska anta dagvattenpolicyn.

Sammanfattning

Arbetet med att ta fram en kommunövergripande dagvattenpolicy startade 2014 och nu har en tjänstemannagrupp arbetat fram ett förslag.

Dagvatten är en komplex fråga som berör olika förvaltningar och olika lagar. Det är miljöbalken, plan- och bygglagen samt vattentjänstlagen som främst hanterar dagvattenfrågan och de olika lagarna hanterar dagvattnet ur olika perspektiv. Under dessa lagar jobbar sedan kommunens olika förvaltningar.

En annan aspekt som gör dagvattenfrågan komplex är att det är svårt att förutsäga hur mycket dagvatten det kommer att bildas och hur det kommer vara förorenat. Detta eftersom det beror på många olika faktorer exempelvis väder och vind, vilka däck bilar har och hur mycket som sandats eller saltats.

Det finns ett förslag från tekniska nämnden att dagvattenstrategin ska gå på remiss till kommunstyrelsen, miljönämnden och bygg- och räddningsnämnden innan kommunstyrelsen antar dagvattenstrategin. Kommunstyrelsen ska anta dagvattenstrategin efter att kommunfullmäktige har antagit dagvattenpolicyn.

Beslutsunderlag

Missiv

Förslag till dagvattenstrategi

Tekniska nämndens beslut § 129/2018-08-30

Arbetsutskottets förslag till kommunstyrelsen

1. Kommunstyrelsen ger kommundirektören i uppdrag att skicka dagvattenstrategin på remiss till kommunstyrelsen, miljönämnden och bygg- och räddningsnämnden.
2. Remisstiden är till och med 2018-12-31.

—
Beslutet skickas till:

Kommunstyrelsens förvaltning

Miljönämnden

Bygg- och räddningsnämnden

Akten

Handläggare

Carina Åsman
Tfn 0142-853 73

Kommunstyrelsen

Dagvattenstrategi

Bakgrund

Tekniska nämnden har beslutat § 129/2018-08-30 att ställa sig bakom ett förslag till dagvattenstrategi och rekommenderar att kommunfullmäktige ska anta dagvattenpolicyn.

Sammanfattning

Arbetet med att ta fram en kommunövergripande dagvattenpolicy startade 2014 och nu har en tjänstemannagrupp arbetat fram ett förslag.

Dagvatten är en komplex fråga som berör olika förvaltningar och olika lagar. Det är miljöbalken, plan- och bygglagen samt vattentjänstlagen som främst hanterar dagvattenfrågan och de olika lagarna hanterar dagvattnet ur olika perspektiv. Under dessa lagar jobbar sedan kommunens olika förvaltningar.

En annan aspekt som gör dagvattenfrågan komplex är att det är svårt att förutsäga hur mycket dagvatten det kommer att bildas och hur det kommer vara förorenat. Detta eftersom det beror på många olika faktorer exempelvis väder och vind, vilka däck bilar har och hur mycket som sandats eller saltats.

Det finns ett förslag från tekniska nämnden att dagvattenstrategin ska gå på remiss till kommunstyrelsen, miljönämnden och bygg- och räddningsnämnden innan kommunstyrelsen antar dagvattenstrategin. Kommunstyrelsen ska anta dagvattenstrategin efter att kommunfullmäktige har antagit dagvattenpolicyn.

Beslutsunderlag

Missiv
Förslag till dagvattenstrategi
Tekniska nämndens beslut § 129/2018-08-30

Kommunstyrelsens förvaltnings förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen ger kommundirektören i uppdrag att skicka dagvattenstrategin på remiss till kommunstyrelsen, miljönämnden och bygg- och räddningsnämnden.

Missiv

Datum

2018-09-25

Diarienummer

KS/2018:245

—

Beslutet skickas till:
Kommunstyrelsens förvaltning
Miljönämnden
Bygg- och räddningsnämnden
Akten

Kommunstyrelsens förvaltning

Carina Brofeldt
Bitr. Kommundirektör

MJÖLBY KOMMUN

Dagvattenstrategi

Innehåll

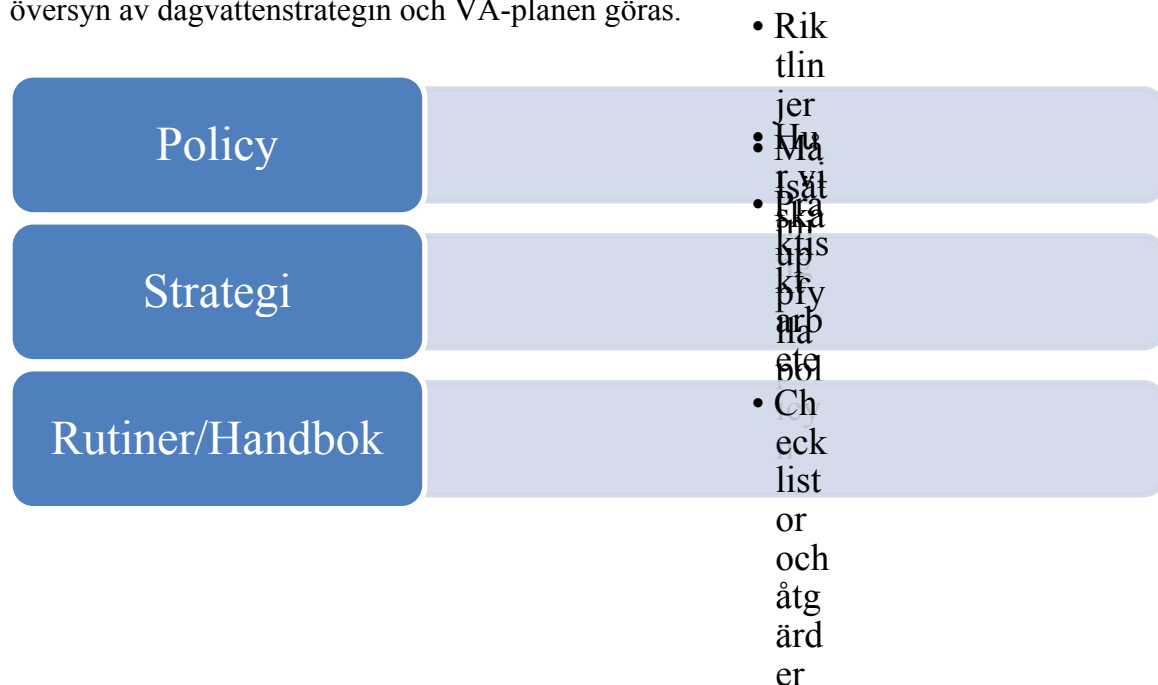
1. Bakgrund/syfte.....	2
2. Vad är dagvatten	3
3. Lagar och regler kring dagvatten.....	4
4. Hur ser ansvarsfördelningen för dagvatten ut	6
5. Hur planerar vi för dagvatten.....	9
6. Vilka tekniska lösningar ska vi välja	12
7. Efterlevnad av policy	14

1. Bakgrund/syfte

I Mjölby kommuns vision 2025 står att kommunen ska vara en kommun som är hållbar över tiden. Det innebär att vi ska hushålla med våra resurser så att kommande generationer får minst lika goda förutsättningar som nuvarande. Vår tillväxt ska ske på ett sätt som är ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart. Vi ska skapa utrymme för att både människor, företag och naturresurser ska kunna växa och utvecklas på ett hållbart sätt.

För att kunna leva upp till detta, samtidigt som effekter av klimatförändringar med högre vattenflöden och intensivare regn blir alltmer påtagligt, krävs det att Mjölby kommun arbetar mer strukturerat och aktivt med dagvattenfrågan. Dagvatten berör flera förvaltningar som styrs av olika lagar, en samsyn inom kommun krävs därför. Mjölby kommun har därför tagit fram en dagvattenpolicy och en dagvattenstrategi. Policyn innehåller övergripande bestämmelser kring vad som gäller för dagvattenhanteringen i Mjölby kommun och återfinns under kapitel 7. Strategin utgör det dokument som mer detaljerat beskriver hur kommunen arbetar med dagvatten för att leva upp till denna policy. Som en följd av policyn och strategin kommer varje berörd förvaltning ta fram rutiner, checklistor och liknande att ha som hjälp i det fortsatta dagvattenarbetet.

Strategin har tagits fram i samarbete mellan Service- och teknikförvaltningen, Miljökontoret och Byggnadskontoret och har antagits av respektive nämnd. Dagvattenpolicyn är antagen av kommunfullmäktige. I samband med översyn av översiktplanen vart 6:e år ska också en översyn av dagvattenstrategin och VA-planen göras.

2. Vad är dagvatten

Vad är dagvatten?

Dagvatten är vatten som tillfälligt rinner på markytan. Dagvatten är regn-, spol- och smältvatten från till exempel tak, gator eller genomsläpplig mark. Det kan även vara processvatten från verksamheter till exempel kylvatten. Dräneringsvatten är vatten som samlas upp i marken via dräneringsledningar som är till för att grundvattnet inte ska skada exempelvis byggnader och vägar. Dräneringsvatten hanteras oftast tillsammans med dagvatten och kan därför likställas med dagvatten.

Varför måste dagvatten tas omhand?

Vid hårdgjorda ytor ändras dagvattnets naturliga avrinningsförhållanden eftersom vattnet hindras från att tas upp av växtlighet och från att infiltrera ner i marken och transporteras vidare till grundvattnet. Om dagvattnet inte tas om hand kan det vid regn- och snösmältning orsaka översvämning eller rinna in i byggnader och orsakar skada.

Dagvatten kan vara förorenat från vägar, industrier, läckage av drivmedel eller ogräsbekämpning. Dessa föroreningar består bland annat av metaller, olja, bekämpningsmedel och näringsämnen som kväve och fosfor. Föroreningarna skadar växt- och djurlivet i sjöar och vattendrag. Utsläpp av kväve och fosfor kan bidra till övergödning, vilket orsakar bland annat igenväxning och algbloomning.

För att minska utsläppen av oönskade ämnen till sjöar, vattendrag och grundvatten, krävs därför förebyggande åtgärder och planering.

Känslig recipient

Vid utsläpp av dagvatten till en känslig recipient (mottagare) bör dagvattnet alltid renas. Det kan till exempel vara en sjö eller ett vattendrag som inte uppnår god kemisk eller ekologisk status, områden med höga naturvärden eller skyddade områden. Information om vattenförekomsternas normer och status finns i databasen VISS (www.viss.lansstyrelsen.se). I VISS har ytvattenförekomster bedömts med avseende på ekologisk och kemisk status, och alla grundvattenförekomster med kemisk och kvantitativ status. Exempel på en mycket känslig recipient är de inom ett vattenskyddsområde. Det gäller både fastslagna vattenskyddsområden samt de som ännu inte är fastslagna. Ligger utsläppspunkten nära allmän badplats är det också att anse som en känslig recipient.

De nationella miljömålen

Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Nedanstående miljömål berör på något sätt dagvattenhantering:

- Giftfri miljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet

- God bebyggd miljö

3. Lagar och regler kring dagvatten

Miljöbalken

Enligt miljöbalken (1998:808) är dagvatten som släpps ut från sammanhängande bebyggelse inom detaljplanelagt område klassat som avloppsvatten. Det ska därför avledas, renas eller tas omhand så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer.

Anmälan om dagvattenanläggning

För att inrätta en dagvattenanläggning krävs en anmälan till miljönämnden enligt Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Anmälningsplikt gäller inte om det handlar om viss eller vissa fastigheters räkning. Dagvatten som avleds för fastigheter utanför detaljplanelagt område omfattas istället av miljöbalkens 11 kapitel gällande vattenverksamhet.

Alla verksamheter omfattas dock av miljöbalkens allmänna hänsynsregler (2 kap), i den omfattning det inte anses orimligt att uppfylla dem. Vid en rimlighetsbedömning ska miljönyttan vägas mot kostnaden för åtgärden. I områden som är känsliga för påverkan, bör högre krav kunna ställas än i mindre känsliga områden.

Miljö kvalitetsnormer

EU:s ramdirektiv för vatten (vattendirektivet) anger vad EU-länderna minst ska klara vad gäller vattenkvalitet och tillgång på vatten. Vattendirektivet infördes i svensk lagstiftning år 2004 genom bland annat 5 kap miljöbalken, gällande miljö kvalitetsnormer (MKN). MKN för vatten uttrycker den kvalitet en vattenförekomst ska ha vid en viss tidpunkt.

MKN utgör ett allmänt intresse och ska följas vid planläggning och lovprövning. Detta innebär att en plan inte får medverka till att MKN för vatten överskrids. MKN kan ligga till grund för exempelvis dimensionering och lokaliseringsfrågor i planläggning.

MKN används som stöd i Miljönämndens tillstånds- och tillsynsarbete. Normerna får effekt för enskilda verksamhetsutövare först efter att de omvandlats till någon form av krav, till exempel genom tillstånds- eller tillsynsbeslut. En miljö kvalitetsnorm kan vara motivering till att högre krav ställs på en verksamhet som riskerar påverka vattnets status.

Vattentjänstlagstiftningen i dagvattenfrågan

Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster, LAV, reglerar kommunens ansvar för att inrätta ett verksamhetsområde för vatten, spillvatten eller dagvatten. Verksamhetsområde för dagvatten ska inrättas om dagvattnet behöver avledas med hänsyn till människors hälsa eller miljön i ett större sammanhang inom en befintlig eller blivande samlad bebyggelse.

Huvudmannen, det vill säga den som äger och ansvarar för den allmänna VA-anläggningen, är skyldig att ta hand om dagvattnet inom verksamhetsområdet. LAV reglerar också att

kommunen kan ta ut avgifter enligt fastlagd taxa för de kostnader man har för bortledning och rening av dagvatten.

Med stöd av LAV har Mjölby kommun upprättat Allmänna bestämmelser för vatten och avlopp, ABVA, som reglerar hur den allmänna VA-anläggningen kan användas. ABVA anger att dag- och dränvatten inte får kopplas på spillvattenledning om det finns en dagvattenledning att tillgå. Det finns vissa möjligheter att om särskilda skäl föreligger så får dagvatten vara kopplat på spillvattenledningen, men då krävs huvudmannens skriftliga medgivande. ABVA ger huvudmannen rätt att kräva rening samt att fastighetsägaren för journal över verksamhet som inverkar på dagvattnets beskaffenhet. Det kan till exempel vara oljeavskiljare på parkeringsplatser eller att saltning av gator journalförs.

Enligt LAV är alltså huvudmannen skyldig att ta emot dagvatten inom verksamhetsområde för dagvatten. Det är dock önskvärt att fastighetsägare själva tar hand om sitt dagvatten i de fall då marken tillåter detta. Därför är VA-taxan konstruerad så att det blir en lägre dagvattenavgift för de som själva tar om hand dagvattnet på egen tomt.

Plan- och Bygglagen, 2010:900

Plan- och bygglagen (PBL) reglerar planläggningen av mark, vatten och byggande i Sverige. PBL anger att kommunerna har en skyldighet att upprätta översiktsplaner och innehåller bestämmelser kring detaljplaner och bygglov.

I PBL anges att bebyggelse och byggnadsverk ska lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bland annat möjligheterna att förebygga vattenföroreningar och risk för översvämning.

Vid planläggning och lovprövning enligt PBL beaktas dagvattenhantering främst med utgångspunkt ifrån att en god vattenkvalitet ska uppnås samt utifrån att risken för översvämningsskador ska minimeras.

Vid ärenden som regleras enligt plan och bygglagen ska miljö kvalitetsnormerna i 5 kap miljöbalk eller i forskrifter som har meddelats med stöd av 5 kap miljöbalk följas. Kommunen har bevisbördan för att MKN uppfylls i planprocessen.

4. Hur ser anvarsfördelningen för dagvatten ut

Kommunens ansvar för dagvattenfrågan är fördelat över flera förvaltningar och nämnder.

Den politiska organisationens ansvar

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen är ansvarig nämnd för översiktsplaner och därmed övergripande ansvarig för att hänsyn tas till dagvattenfrågan i kommunens översiktsplaner.

Kommunstyrelsen är även ansvarig nämnd för kommunens exploateringsfrågor och därmed ansvarig för att dagvattenfrågan kan lösas i kommunens exploateringsområden.

Kommunstyrelsen är ansvarig för fastställande av säkerhetsnivå för skydd av anläggningar och byggnader när det allmänna avloppssystemet är fyllt. Säkerhetsnivån kan anges som återkomsttid för marköversvämning med skador på byggnader.

Byggnads- och räddningsnämnden

Byggnadsnämnden är ansvarig nämnd för detaljplaner och därmed ansvarig för att detaljplaner reglerar dagvattenfrågan i enighet med denna dagvattenstrategi och Mjölby kommuns dagvattenpolicy. Nämnden är även ansvarig för kommunens bygglovshantering och därmed ansvarig för att dagvattenfrågan regleras i bygglovsärenden utefter de krav som ställs i detaljplaner och de som finns i övrig lagstiftning.

Miljönämnden

Miljönämnden ansvarar för miljö- och hälsoskyddsfrågor i kommunen och ansvarar därför för dagvattenfrågan ur ett miljö- och hälsoskyddsperspektiv. Detta innebär att nämnden är ansvarig för att ställa krav på verksamheter och allmänhet, så att inte dessa bidrar till att förorena dagvatten. Miljönämnden ansvarar även för att ställa krav på att dagvatten hanteras så att miljö kvalitetsnormer kan följas.

Miljönämnden ansvarar även för den kommunala naturvården, vid utformning av dagvattenanläggningar kan flora och fauna beröras.

Tekniska nämnden

Tekniska nämnden är ansvarig nämnd för kommunens fastigheter, gator- och parker samt vatten, avlopp och avfall. Tekniska nämnden ansvarar för att dagvatten från kommunens fastigheter och allmän platsmark hanteras så att det inte förorenar recipienter eller skadar mark och byggnader genom till exempel översvämningar. I egenskap av VA-huvudman är

tekniska nämnden ansvarig för bortledning och rening av dagvatten inom verksamhetsområdet för dagvatten.

Förvaltningarna ansvar

Kommunstyrelsens förvaltning

Kommunstyrelsens förvaltning ansvarar för exploateringsfrågor och ska se till att hänsyn till dagvattenhanteringen tas vid exploateringsområden. Förvaltningen ansvarar även för de dikningsföretag med mera som kommunen är delägare i.

Vid försäljning av en fastighet ansvarar förvaltningen för att blivande fastighetsägare informeras om dagvattenpolicy och strategi. Till varje exploatering kopplas ett avtal, som förvaltningen upprättar.

Byggnadskontoret

Genom planmonopolet har kommunen ett övergripande ansvar för planering av ny bebyggelse och för att styra den lokala samhällsutvecklingen. Byggnadskontoret ansvarar för kommunens översiktsplanering, detaljplanering och bygglovsprövning och ska i dessa skeden verka för en långsiktigt hållbar dagvattenhantering. Arbetet förutsätter ofta ett bredare samarbete mellan kommunala förvaltningar och kontoret har således ansvar för att berörda inom övriga förvaltningar bjuds in i planprocessen.

Byggnadskontoret ska även säkerställa att ett tillräckligt planering- och beslutsunderlag finns tillgängligt så att korrekta bedömningar och avvägningar mellan olika intressen kan göras. Slutligen har byggnadskontoret ett ansvar för att verka för att dagvattenpolicy och dagvattenstrategin efterlevs genom att sprida information om den till enskilda och exploatörer med flera i samband med planläggning, lovprövning och rådgivning.

Miljökontoret

Under Miljönämnden ansvarar miljökontoret för miljö- och hälsoskydd i kommunen. Miljökontoret bedriver tillsyn av miljöfarliga verksamheter, där utsläpp av dagvatten omfattas. Tillsynen syftar till att minska utsläppen av föroreningar till vatten, luft och mark. Miljökontoret kan på delegation från miljönämnden fatta beslut om förelägganden och förbud som behövs för att miljöbalken samt föreskrifter meddelade med stöd av miljöbalken följs. Miljökontoret handlägger även anmälningar och bedriver tillsyn över anmälningspliktiga dagvattenanläggningar i kommunen.

På miljökontoret finns en kommunekolog. Kommunekologen ska verka för biologisk mångfald och hållbar utveckling och värnar om flora och fauna i kommunen.

Service- och teknikförvaltningen

Fastighetsavdelningen förvaltar och underhåller kommunens fastigheter. I dagvattenfrågan är fastighetsavdelningen ansvarig för att kommunens fastigheter utformas och tas om hand på ett sådant sätt att dagvattnet hanteras i enlighet med kommunens dagvattenpolicy.

Gata-parkavdelningen ansvarar för att dagvattnet från gator och allmän platsmark hanteras i enlighet med kommunens dagvattenpolicy. Gata-parkavdelningen upplåter mark till öppna dagvattenlösningar samt utför skötsel av anläggningarna på uppdrag av VA-avdelningen. Om platsen kräver en estetisk gestaltning ansvarar gata-parkavdelningen för skötseln.

VA/Avfallsavdelningen ansvarar för kommunens arbete i egenskap av VA-huvudman för dagvattenhantering inom verksamhetsområde för dagvatten. Detta innebär ett ansvar för anläggande och underhåll av dagvattenanläggningar så att dagvattnet inte orsakar översvämningar eller förorenar recipienten. Det innebär också ett ansvar att ställa krav på att de som är verksamma inom verksamhetsområdet utformar sin del av anläggningen så att detta kan uppfyllas.

Fastighetsägarens/verksamhetsutövaren

Enligt miljöbalken är det den som vidtar en åtgärd eller bedriver en verksamhet som ska skaffa sig den kunskap som behövs för att förebygga miljö- och hälsomässiga risker. Det är även den som vidtar en åtgärd eller driver en verksamhet som ska visa på att åtgärden inte medför någon olägenhet för människors hälsa eller skada för miljön.

Det ställs krav på verksamhetsutövare att själv kontinuerligt kontrollera och bedöma risker med sin verksamhet eller åtgärd, så kallad egenkontroll. Genom egenkontrollen ska verksamhetsutövaren visa att miljöbalkens krav uppfylls. Rutiner kan till exempel behövas för regelbunden kontroll av utrustning och mätningar av utsläpp. För anmälnings- och tillståndspliktiga verksamheter finns formella krav på hur egenkontrollen ska utformas.

Fastighetsägare är ansvariga för att dagvattnet på den egna fastigheten inte orsakar skada på närliggande fastigheter eller förorenar recipienten. Fastighetsägaren ansvarar också för att den egna delen av VA-installationen inte orsakar skada på det allmänna VA-ledningsnätet.

5. Hur planerar vi för dagvatten

Översiktsplan	Fördjupad översiktsplan/planprogram	Detaljplan	Kommunikation Genomförande	Befintliga områden
Omvandlingsområden	Bygglov	Byggnation	Drift och underhåll	Uppföljning

Tabellen visar i vilka skeden av samhällsbyggnadsprocessen som dagvatten hanteras.

Översiktsplanering

I översiktsplanen redovisar kommunen grunddragen i användningen av mark och vatten samt sin syn på hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Översiktsplanen (ÖP) och tillhörande handlingar är ett viktigt strategiskt styrdokument som utgör underlag och vägledning vid bland annat detaljplanering och lovprövning.

I översiktsplanearbetet ska förutsättningarna för dagvattenhantering utredas och redovisas på en övergripande nivå för att belysa framtida exploateringsområdets varierande förutsättning. En dagvattenutredning ska tas fram i samband med utformningen av översiktsplan.

Frågor som ska redovisas i översiktsplan:

- Kommunens vattenresurser ska behandlas i ett kommunövergripande sammanhang genom kartläggning och hantering av:
 - avrinnings- och tillrinningsområden
 - dricksvattentäkter
 - vattenskyddsområden
 - vattenområden som har dålig vattenkvalitet
 - kommundelägda markavvattningsföretag och dikningsföretag
 - lågpartier och grönstråk lämpliga för dagvattenhantering
 - översvämningssområden och övriga problemområden som inte lämpar sig för byggnation
- För exploateringsområden ska en övergripande analys av geotekniska och geohydrologiska förhållanden samt skyfallskartering genomföras. Förslag på omhändertagande av dagvatten samt förhållande till miljökvalitetsnormerna ska även redovisas.
- Kontrollera att föreslagen ÖP bidrar till att nå målen i Mjölby's dagvattenpolicy

Fördjupad översiktsplan och planprogram

En fördjupad översiktsplan (FÖP) eller planprogram upprättas om planeringen av ett område kräver att påverkan på omgivningen måste studeras ur ett bredare perspektiv. I områden med mer komplicerade förhållanden där avsikterna med området behöver redovisas mer i detalj än för kommunen i övrigt kan översiktsplanen fördjupas. För komplicerade planer som berör

många intressenter och som innehåller starka motstående intressen kan det vara en fördel att upprätta ett planprogram. Ett annat skäl att upprätta ett särskilt program är om detaljplanen saknar stöd i översiktsplanen.

Om en fördjupad översiktsplan eller planprogram inte utförs ska det som nämns nedan redovisas i samband med detaljplanen.

Frågor som ska redovisas i fördjupad översiktsplan och planprogram:

- Principiell höjdsättning och översvämningssäkring
- Reservera plats för avrinningsvägar, grönstråk och fördröjning
- Kartläggning av avrinningsområden
- Nedströms påverkan
- Inventering av markavvattningsföretag, diktningföretag, in- och utflöden
- Anpassning till befintlig bebyggelse, vägar och ledningar
- Anpassning till särskilda krav (Natura 2000, vattenskyddsområde)
- Recipientbedömning och recipientpåverkan
- Ta ställning till krav på fördröjning, infiltration och rening av dagvatten samt utformning
- Kontrollera att föreslagen FÖP/planprogram bidrar till att nå målen i Mjölby's dagvattenpolicy

Detaljplanering

Genom detaljplanering kan kommunen pröva ett områdes lämplighet för bebyggelse och reglera mark- och vattenanvändning. I planarbetet har kommunen förutsättningar för att skapa en väl fungerande dagvattenhantering. Det är i detaljplanen (DP) som villkor för säkerhetshöjande och skadeförebyggande åtgärder kan ställas då det i samband med bygglovsprövningen är för sent. Detaljplanen klargör ansvar och rättigheter mellan de parter som berörs. En detaljplan är ett juridiskt bindande dokument som ger den enskilde rätt att bygga enligt planens bestämmelser. När kommunen är huvudman för allmän plats medför det en skyldighet att färdigställa dessa.

I detaljplanearbetet är det viktigt att dagvattenfrågor hanteras i ett tidigt skede av detaljplaneprocessen innan onödiga låsningar har hunnit ske. Det är även viktigt att ett tillräckligt planeringsunderlag finns tillgängligt så att rätt avvägningar och bedömningar kan göras. Vilket underlag som behövs kan variera från fall till fall.

Frågor som ska redovisas i detaljplan:

- Ta hänsyn till dagvattenhantering vid val av planområde
- Kontrollera att samtliga delar som inkluderas i kapitlet om översiktsplan, fördjupning av översiktsplan och planprogram har hanterats och fortfarande är aktuella, i annat fall inkludera dem i arbetet med DP
- Dagvattenutredning som klargör punkterna nedan som underlag till DP
 - Vilken vattenförekomst/vilka vattenförekomster som berörs samt status

- Anpassning till krav i MKB och säkerställa att MKN uppnås
- Detaljerad höjdsättning
- Fastställa behov av fördröjning och rening av dagvatten
- Systemlösning för dagvattenhantering
- Förprojektering av dagvattenhantering
- Redovisa ansvarsfördelning för föreslagna dagvattenanläggningar
- Beskriva och reservera plats för dagvattenhantering
- Reglera utformning och användning av marken
- Kontrollera att föreslagen DP bidrar till att nå målen i Mjölby's dagvattenpolicy

Planering av den allmänna VA-anläggningen

Vid nyanläggning av dagvattensystem används den senaste publikationen från Svenskt Vattens gällande dimensionering. Där har man tagit hänsyn till kommande klimatförändringar och delat in återkomsttider för duplikatsystem i tre områden; fylld ledning, marknivå och marköversvämning med skador på byggnader. Det vill säga miniminivåer för tre olika säkerhetsnivåer där man utifrån återkomsttid anger hur ofta man accepterar översvämningar av nya dagvattensystem. För områden äldre än 2016 används Svenskt Vattens publikation P90 för att avgöra om dagvattensystemet uppfyller kraven. Där är det uppdelat i fylld ledning respektive marknivå vid olika återkomsttider.

Vid dimensionering tar publikationerna även hänsyn till vilket typ av område som berörs, om det är ett instängt område eller ej.

För att analysera ett befintligt eller projektera ett nytt större dagvattensystem ska en kapacitetsberäkning av dagvattennätet göras. Vid behov ska även en skyfallsutredning utifrån en datormodell skapas. Den innefattar berörda ledningsnätet ner till recipienten som kalibreras mot uppmätta värden från flödes- och regnmätare. Utifrån datormodellen analyseras dagvattensystemets kapacitet att ta hand om tillkommande områden. I modellen kan man sedan analysera de lämpligaste öppna ytorna som kan användas som tillfälliga uppsamlingsplatser av dagvatten, exempelvis parker eller fotbollsplaner.

Man måste klargöra vilken typ av dagvattenhantering som behövs i det enskilda fallet, om det är flödesutjämning, reducering av näringsämnen, metallreducering eller en kombination av dessa. Svenskt Vatten har publikationer som ger bra vägledning för dagvattenhanteringen. Innan val av dagvattenhantering, både befintliga och nya, ska följande parametrar klarläggas:

- Geologiska-, topologiska-, hydrologiska förhållanden
- Recipientens status
- Markanvändning
- Dagvattenavrinningen före respektive efter exploatering.

6. Vilka tekniska lösningar ska vi välja

Vilken typ av dagvattenlösning som är aktuell beror på dagvattnets föroreningsgrad och recipientens känslighet. I tabell 1 finns angivet vilken typ av markanvändning som förväntas ge upphov till olika föroreningshalter. Föroreningshalten ger olika krav på rening. Inom varje föroreningshalt finns ett stort spann av olika kombinationer av föroreningar. Detta innebär att kravet på reningseffekt varierar även inom varje föroreningshalt.

Bedömningen av vilken markanvändning, och därmed föroreningshalt, som är aktuell görs vid respektive utsläppspunkt. Med utsläppspunkt avses här antingen utsläpp till recipient eller utsläpp till befintlig dagvattenledning. Föroreningshalt avgörs alltid efter den markanvändning som ger högst föroreningshalt. Exempelvis bedöms ett dagvatten från ett parkområde med en intilliggande stor parkeringsplats ha en hög föroreningshalt. Om man istället renar vattnet vid parkeringsplatsen kan dagvattnet från parken hanteras efter en låg föroreningshalt. Där det är möjligt är det alltid att föredra att rena vattnet så nära källan som möjligt.

Markanvändning	Föroreningshalt	Reningskrav <i>- ej känslig recipient</i>	Reningskrav <i>- känslig recipient</i>
Park- och andra grönytor inom detaljplanlagt område utan hårdgjorda ytor	Låg	Inga reningskrav men någon slags rening eller fördröjning/reglering av vattenbalansen är att föredra.	Enklare till normal rening.
Områden med hårdgjorda ytor < 50% Exempelvis områden med en och två bostadshus utan genomfärts trafik.	Låg till måttlig	Inga eller enklare reningskrav.	Normal rening.
Områden med hårdgjorda ytor > 50% Exempelvis områden med flerbostadshus, affärer och så vidare.	Måttlig till hög	Enkel till normal rening.	Normal till omfattande rening.
Gator och vägar med mer än 8000 ÅDT (årligdygnstrafik), parkeringsplatser för mer än 20 bilar, bensinstationer och industriområden	Hög	Normal till omfattande rening.	Omfattande rening.
<i>Inom vattenskyddsområden ska alltid en omfattande rening ske.</i>			

Tabell 1 Förväntad föroreningshalt efter markanvändning

När det är bestämt vilken nivå på rening som krävs utefter markanvändning, ska teknik väljas. Vilken teknik som väljs beror på områdets storlek och på vilken typ av verksamhet som finns i området. Där det är möjligt är det att föredra att rena nära källan. I vissa fall kan det vara lämpligt att kombinera olika typer av reningar. Till exempel i ett tätortsområde med hög andel

hårdgjord yta och med inslag av koppartak kan man använda sig av filter vid utsläppen från koppartaken i kombination med en dagvattendamm innan utsläpp till recipient. Vissa typer av rening, exempelvis oljeavskiljare, är mindre lämpligt att använda vid stora områden som kan ge upphov till mycket stora variationer i flöde. Tabell 2 beskriver för- och nackdelar med de olika alternativen.

Rening	Exempel på tekniska lösningar	Metod för avskiljning	Krav	Fördelar	Nackdelar
Ingen	Dagvattenkassett (Fackverk i marken)	Ingen		Skapar hög porvolym, behöver ej plats ovan mark, låg vikt, enkel att anlägga. Hög förmåga att lagra vatten (ca. 90% porositet). Kan ta emot höga flöden.	Ingen vattenrening, risk för förorening av grundvatten om det är höga föroreningar i dagvattnet.
Ingen	Dagvattendamm - torra				
Enkel rening	Svackdiken	Infiltration, sedimentation	Bottenbredd 0,5-3m, Släntlutning 1:15-1:5, Längdslutning 0,5-2% Minst 60m långt på grund av reningseffekten. Vid lutning av över 2% rekommenderas fördämningar ungefär var 15-30m för att minska vattenhastigheten och öka infiltrationen.	Lätt att sköta och installera i redan befintlig bebyggelse.	Stor risk för tilltäppning av utlopp. Liten reningseffekt.
Enkel / normal rening	Infiltration-/perkolationsmagasin (stenkistor)	Nedbrytning, filtrering, växtupptag, sedimentation, infiltration	Minimalt behov av yta ovan jord. Kräver jord med hög perkolationsintensitet.	Minskar toppflöde och volym. Hög acceptans bland boende. Enkla att sköta och konstruera. Kan anläggas i befintlig bebyggelse.	Risk för misskötsel. Osäker hållbarhet. Ej lämplig för förorenad avrinning. Kräver undersökning av markförhållanden.
Enkel / normal rening	Genomsläpplig beläggning	Nedbrytning, filtrering, växtupptag, sedimentation, infiltration	Överbyggnades består av material med god perkolationsförmåga.	Kan användas på trafikyta för infiltration av nederbörd. Reducerar föroreningshalten. Reducerar uppkomsten av höga dagvattenvolymer och flöden. Passar i hög exploateringsgrad. Kan anläggas i efterhand. Hög acceptans bland invånare. Minskar risken för isbildning.	Hög risk för igensättning och ogräsförekomst på grund av undermålig skötsel, Risk för igensättning vid renovering.
Normal rening	Dagvattendamm - med permanent vattenspiegel	Sedimentation, nedbrytning	Kräver stor markyta, ingen eller permanent vattenspiegel, omsättningstid på runt ett dygn vid permanent	En två i ett lösning, Hydraulisk och rening samtidigt	Stor yta, risk för alger och dålig vattenkvalité, misskötsel, stor driftkostnad
Omfattande rening	Mini reningsverk	Kemisk fällning och lamellseparation	Utförning beror på dagvattnets beskaffenhet		Kräver mycket skötsel
Varierande reningsgrad	Reningsfilter	Absorption, filtrering	Brunnar eller uppsamlingsanläggningar att placera filter i	Kan användas i befintliga brunnar	Kan vara svårt att ha koll på effekt utan provtagning
Varierande reningsgrad	Oljeavskiljare	Flotation sedimentering		Tar endast bort olja och liknande föroreningar från vattnet	Kännsliga för höga flöden och lösningsmedel

Tabell 2 Beskrivning av för och nackdelar med olika typer av reningsanläggningar

7. Efterlevnad av policy

Mjölby kommun strävar efter att bli en hållbar kommun över tiden. En del av detta arbete är att hantera dagvattnet på ett hållbart sätt. Dagvatten kan förenklat definieras som regn och smältvatten som rinner av från byggnader, infrastruktur och andra hårdgjorda ytor. Tar man inte hand om dagvattnet kan det ge upphov till översvämningar eller föra samhällets föroreningar ut i sjöar och vattendrag.

Dagvattenfrågan hanteras av flera förvaltningar och ur flera olika perspektiv. Det finns även flera lagar som innehåller bestämmelser om dagvatten. För att nå en hållbar dagvattenhantering krävs det samarbete och förståelse för varandras områden samt en gemensam målbild. För att klara detta har Mjölby kommun tagit fram en dagvattenpolicy. Policyn består av två stycken huvudpunkter med ett antal underpunkter. Nedan återfinns policyn. Under varje policypunkt anges hur kommunen avser att arbeta för att uppnå policyn.

1. Dagvattnet ska inte ha en negativ påverkan på miljön, hälsa eller egendom.

1.1. Dagvattensystem ska utformas med hänsyn till platsens förutsättningar, dagvattnets föroreningsgrad och recipientens känslighet. Utformningen ska, där det är möjligt, medföra ökade estetiska värden samt rekreations- och naturvärden. Vid utformning ska det säkerställas att dagvattenanläggningen behåller sin tilltänkta funktion över tid.

- Tidigt i planläggningen ska Byggnadskontoret se till att platsens förutsättningar för dagvattenhantering identifieras och plats för åtgärder säkerställas.
- Avtalet mellan Kommunstyrelsen (exploatering) och exploitören bör ange riktlinjer för höjdsättning och dagvattenhantering.
- Riktlinjer för utformning av dammar ska tas fram av VA-avdelningen och Gatu/Parkavdelningen.
- För varje objekt, nya som gamla, ska VA-avdelningen och Gatu/Parkavdelningen upprätta en skötselplan samt ska de skötselplaner som finns ska revideras.
- Utformningen av dagvattensystem ska anpassas utifrån gällande förutsättningar vid varje tillfälle. Som hjälp vid utformningen ska VA-avdelningen samt Gatu/Parkavdelningen ta fram en checklista.
- Vid anläggande av till exempel en aktivitetsyta ska VA-avdelningen, Gatu/Parkavdelningen och Fastighetsavdelningen överväga om den kan användas som en översvämningsyta.

- I samband med anslutningsärenden till kommunalt vatten och avlopp, ska VA-avdelningen ställa krav på rening eller annat där det behövs. Till hjälp finns tabellerna i denna strategi.
- Miljökontoret handlägger ärenden kopplade till dagvattenhantering där dessa frågor behandlas. Det kan vara anmälan av dagvattenanläggning eller olika prövnings- och tillsynsärenden.
- Utformning av dagvattensystem ska anpassas så att miljökvalitetsnormerna för vatten enligt Vattendirektivet uppfylls. Som hjälp vid bedömning ska Miljökontoret arbeta vidare med bedömningsunderlag.
- Kommunens ekolog kan medverka som stöd så att utformningen av dagvattenanläggningar gynnar flora och fauna.
- Miljökontoret arbetar både förebyggande genom information och rådgivning samt följer upp ärenden genom förelägganden.

1.2. Belastningen på dagvattensystem ska vara så liten som möjlig från enskilda fastigheter, andra fastigheter och allmän platsmark. Kommunens arbete ska leda till minskad dagvattenbildning, motverka uppkomsten av höga dagvattenflöden och utjämna dagvattnet nära källan.

- I planläggningen ska Byggnadskontoret ta fram en dagvattenutredning samt verka för att dagvattnet ska omhändertas lokalt.
- Vid kommunala anläggningar ska VA-avdelningen, Gatu-/Parkavdelningen och Fastighetsavdelningen alltid tänka dagvatten. Till exempel vid anläggning av en parkering kan genomsläppliga material väljas.
- VA-avdelningen ska göra en översyn av VA-taxan med avseende på dagvattentaxan.
- VA-avdelningen, Gatu/Parkavdelningen och Fastighetsavdelningen ska försöka att vid kommunens anläggningar avleda dagvattnet så likt den naturliga vägen som möjligt och fördröja där det går.
- Miljökontoret och VA-avdelningen bistår Byggnadskontoret med sin kunskap om dagvatten genom bland annat att delta i detaljplanearbete och svara på remisser.
- Miljökontoret arbetar efter principen att lokalt omhändertagande och rening nära källan ligger i linje med miljöbalkens bestämmelser om bästa möjliga teknik samt god hushållning med resurser.

1.3. Dagvattenanläggningar ska dimensioneras enligt Svenskt Vattens anvisningar¹ och med hänsyn till klimatförändringarnas effekter.

¹P90 Dimensionering av allmänna avloppsledningar, Svenskt Vatten 2004,

- VA-avdelningen bevakar löpande Svenskt Vattens publikationer samt annat såsom AMA så att de rekommendationer som ges följs både vid egen projektering och vid extern projektering.
- En rutin för granskning av extern projektering ska tas fram av VA-avdelningen. Rutinen bör även ange hur en beställning ska utformas. Ska granskas även av Gatu/Parkavdelningen om de ska drifva.
- Vid övertagande av externt ledningsnät ska VA-avdelningen kontrollera att detta system uppfyller samma krav.

2. Kommunens förvaltningar ska gemensamt arbeta för en hållbar dagvattenhantering och samarbeta med fastighetsägare och exploitörer i dagvattenfrågan.

2.1 Hantering av dagvatten ska diskuteras tidigt i kommunens planer och projekt. I samband med detta ska det avgöras vem som blir ansvarig för kostnaden för dagvattenhanteringen.

- Byggnadskontoret tar upp frågorna kring dagvatten tidigt i planarbetena och ser till så frågorna följer med under hela arbetet.
- VA-avdelningen gör kapacitetsberäkningar på befintligt ledningsnät.
- VA-avdelningen och Gatu/Parkavdelningen är delaktig i att utreda kostnadsfrågan gällande investering, drift och underhåll samt hur kostnaden ska fördelas mellan olika parter. Detta ska även in i respektive budget. VA-avdelningen initierar utredningen.
- Vid behov av anläggning på allmän platsmark är Gatu/Parkavdelningen behjälplig med förslag kring utformningen.
- Miljökontoret fungerar som expertis inom naturvård och är delaktigt i kommunens planer och projekt.
- Miljökontoret verkar för en långsiktigt god hushållning av mark- och vattenområden samt fysisk miljö.
- Miljökontoret utövar tillsyn enligt miljöbalken över dagvattenanläggningar. Tillsynen omfattar både utformningen av anläggningen samt dess funktion.
- Som en följd av arbetet med dagvattenpolicyn och strategin ska en förvaltningsövergripande dagvattengrupp bildas. Gruppen ska diskutera kommunens arbete med dagvatten och hjälpa varandra att skapa bra och fungerade rutiner. På så sätt ska en tydlig organisation och ansvarsfördelning inom dagvattenarbetet skapas. Gruppen kan även ta upp särskilda ärenden för diskussion. Sammanfattande för gruppen är VA-avdelningen.

- Den förvaltningsövergripande dagvattengruppen ska utreda behovet av att upprätta ett kartsikt som ska kunna användas över förvaltningarna där bland annat dagvattennätet, avrinningsområden och dagvattenutredningar samt dikesföretag kan ingå.
- Den förvaltningsövergripande dagvattengruppen ska även ta fram bedömningsunderlag kopplat till miljökvalitetsnormerna.

2.2 Kommunen ska vara aktiv i de dikesföretag, vattenavledningsföretag och dylikt som kommunen är delägare i.

- Ansvaret ligger hos exploatering.
- Gränsdragningen mellan exploatering och VA-avdelningen behöver tydliggöras.

2.3 Kommunen ska informera fastighetsägare hur man på olika sätt kan ta hand om sitt dagvatten.

- VA-avdelningen för regelbundet en dialog med fastighetsägare i olika sammanhang till exempel via informationsmöten eller i enskilda möten.
- Information om dagvatten finns under VA-avdelningens del på kommunens hemsida samt i broschyrer framtagna av VA-avdelningen. Denna information bör ses över regelbundet.
- Miljökontoret informerar fastighetsägare och verksamhetsutövare om dagvattenhantering, till exempel om fordonstvätt.
- Vid tillsyn ställer Miljökontoret krav på förvaring av kemikalier och farligt avfall, för att minimera risker för oavsiktliga utsläpp.

§ 129

TEKN/2018:230

Dagvattenpolicy**Bakgrund**

Dagvatten är vatten som tillfälligt rinner på markytan. Det kan vara regn-, spol och smältvatten från till exempel tak och gator. Dräneringsvatten är vatten som samlas upp i marken via dräneringsledning som är till för att grundvattnet inte ska skada exempelvis byggnader och vägar.

Dräneringsvatten hanteras oftast tillsammans med dagvatten och kan därför likställas med dagvatten.

Dagvatten måste tas omhand. Om man inte gör det kan det vid regn och snösmältning orsaka översvämningar eller rinna in i byggnader och orsaka skada. Dagvatten kan även innehålla föroreningar. Föroreningarna kommer bland annat från vägar och fordon. Det kan därför vara nödvändigt att rena dagvattnet innan det når sin recipient.

Med en förändrad nederbördsbild och ett växande samhälle är hanteringen av dagvatten en viktig fråga att hantera. I kommunen arbetar flera olika förvaltningar med dagvattenfrågan ur olika perspektiv. Men det saknas en gemensam målbild kring dagvatten och hur kommunen ska jobba med frågorna för att få en så bra och hållbar hantering av dagvattnet som möjligt. 2014 påbörjades därför arbetet med att ta fram en kommunövergripande dagvattenpolicy. En arbetsgrupp med deltagare från byggnadskontoret, miljökontoret och dåvarande tekniska kontoret bildades. Förvaltningarnas chefer utgjorde styrgruppen.

Sammanfattning**Dagvattenpolicy**

Nu finns ett förslag till dagvattenpolicy framtaget. Policyn har under våren 2018 varit ute på tjänstemannaremiss och har även tagits upp på verksamhetsmötet och på strategisk planberedning. Policyn är tänkt att vara ett vägledande och styrande dokument att användas av alla inom kommunen som kan tänkas komma i kontakt med dagvattenfrågor.

Dagvattenstrategi

Parallellt med arbetet att ta fram dagvattenpolicyn har en dagvattenstrategi tagits fram. Strategin beskriver hur kommunen ska arbeta för att uppnå policyn. Den tar även upp vad dagvatten är, vilka förvaltningar och vilken lagstiftningen som berörs. När dagvattenpolicyn och dagvattenstrategin är antagna kommer arbetet kring dagvatten att fortsätta. Strategin pekar ut olika områden eller frågor som behöver arbetas vidare med.

Bland annat kommer rutiner och arbetsätt tas fram, både förvaltnings specifika och förvaltningsövergripande. Strategin föreslår att en förvaltningsövergripande dagvattengrupp bildas där man tillsammans kan ta fram dessa rutiner och där olika dagvattenrelaterade frågor kan diskuteras.

Beslutsunderlag

Missiv

Förslag till dagvattenpolicyn

Förslag till dagvattenstrategin

Beslut

1. Tekniska nämnden överlämna föreslagen dagvattenpolicy för Mjölby kommun till kommunfullmäktige för antagande.
2. Tekniska nämnden överlämna föreslagen dagvattenstrategi för Mjölby kommun till kommunstyrelsen för beslut efter att dagvattenpolicyn är antagen av kommunfullmäktige.

—

Beslutet skickas till:

Kommunstyrelsen

Byggnads- och räddningsnämnden

Miljönämnden